

کتاب درسی

برای صنف دوازدهم

متن و تمرین

محمد یعقوب صدری

راهنمایی برای معلم

کتاب دری برای صنف دوازدهم شامل آموزش متن دری، ادبیات دری، اشعار، قصه ها و حکایاتی از شاعران معروف، معرفی رسوم مردم افغانستان، معرفی نهاد های ملی، فرهنگی و اقتصادی کشور و جهان و ادامه مرور مختصر به تاریخ افغانستان است. متن این کتاب شامل آگاهی عمومی درباره وضع فرهنگی، کلتوری، تاریخی و جغرافیایی افغانستان می باشد. باوجود اختلاف دیدگاه ها در موضوعات تاریخی و فرهنگی کشور، تا حد امکان سعی شده است نظریات جمهور دانشمندان و تاریخنگاران را در این کتاب فراهم آوریم.

تمرینات این کتاب شامل سوالات از متن درس، نوشتن خلاصه درس، تمرینات دستور زبان دری (گرامر) و ترجمه کلمات و جملات دری به زبان سویدنی است.

این کتاب مطابق پلان درسی مکاتب سویدن و با مشوره معلمین مجرب زبان مادری برای صنف دوازدهم تهیه گردیده است که دارای ۷۶ صفحه، ۳۵ درس و ۱۷۵ تمرین می باشد. این کتاب برای یک سال درسی تهیه گردیده است.

به آگاهی معلمین محترم و شاگردان عزیز رسانیده می شود که هر نوع کاپی گرفتن و سوءاستفاده از این کتاب ممنوع است. با متخلفین برخورد قانونی صورت می گیرد. از شاگردان عزیز نیز تقاضا می گردد که از کاپی این کتاب استفاده نکرده و در صورت دریافت کاپی این کتاب فوراً با ما (info@kodakan.se) به تماس شوید. تشکر از همکاری تان!

نام کتاب: کتاب دری برای صنف دوازدهم

نویسنده: محمد یعقوب صدری

چاپ اول سال ۱۴۰۰ ه.ش

استکهلم - سویدن

ISBN 978-91-87029-33-2

مرکز آموزش برای کودکان و جوانان افغانستان

www.kodakan.se

info@kodakan.se

کتاب دري

برای صنف دوازدهم

متن و تمرین

کتاب دري برای صنف دوازدهم شامل آموزش متن دري، ادبيات دري، اشعار، قصه ها و حکایاتی از شاعران معروف، معرفی رسوم مردم افغانستان، معرفی نهاد های ملی، فرهنگي و اقتصادی کشور و جهان و ادامه مرور مختصر به تاريخ افغانستان است. متن این کتاب شامل آگاهی عمومی درباره وضع فرهنگي، کلتوري، تاريخي و جغرافيايي افغانستان می باشد.

تمرینات این کتاب شامل سوالات از متن درس، نوشتن خلاصه درس، تمرینات دستور زبان دري (گرامر) و ترجمه کلمات و جملات دري به زبان سویدنی است.

_____	اسم:
_____	صنف:
_____	مکتب:

کتاب دری برای صنف دوازدهم (متن و تمرین)

در اینجا تنها چند صفحه ای از کتاب دری برای صنف دوازدهم به طور نمونه برای شما به نمایش گذاشته شده است. این کتاب دارای ۷۶ صفحه، ۳۵ درس و ۱۷۵ تمرین می باشد. این کتاب برای یک سال درسی تهیه گردیده است.

فهرست

۵	عبدالرحمن جامی	درس - ۱
۷	موزیم ملی افغانستان	درس - ۲
۹	ادبیات پارسی	درس - ۳
۱۱	شریک زندگی (قسمت ۱)	درس - ۴
۱۳	شریک زندگی (قسمت ۲)	درس - ۵
۱۵	ملی گرایی یا ناسیونالیسم	درس - ۶
۱۷	دره پنجشیر	درس - ۷
۱۹	تفکر معاصر	درس - ۸
۲۱	معرفی قالب های شعر (قسمت ۱)	درس - ۹
۲۳	معرفی قالب های شعر (قسمت ۲)	درس - ۱۰
۲۵	نظام سیاسی	درس - ۱۱
۲۷	اندیشه امپریالیسم و کپیالیسم	درس - ۱۲
۲۹	خلیل الله خلیلی	درس - ۱۳
۳۱	علم بدیع	درس - ۱۴
۳۳	علم بیان	درس - ۱۵
۳۵	علم معانی	درس - ۱۶
۳۷	حقوق اقلیتهای اسلامی در کشورهای غیر اسلامی	درس - ۱۷
۳۹	سنائی غزنوی	درس - ۱۸
۴۱	عقل، روح و نفس	درس - ۱۹
۴۳	ناصر خسرو بلخی	درس - ۲۰
۴۵	تنگه خیبر، تپه مندیگک و واخان بدخشان	درس - ۲۱
۴۷	اندیشه سوسیالیسم، کمونیسم و مارکسیسم	درس - ۲۲
۴۹	خواجه عبدالله انصاری	درس - ۲۳
۵۱	تاریخ افغانستان (قسمت ۱)	درس - ۲۴
۵۳	تاریخ افغانستان (قسمت ۲)	درس - ۲۵
۵۵	تاریخ افغانستان (قسمت ۳)	درس - ۲۶
۵۷	تاریخ افغانستان (قسمت ۴)	درس - ۲۷
۵۹	ابوالفضل بیهقی	درس - ۲۸
۶۱	گلستان سعدی	درس - ۲۹
۶۳	بایسنقر میرزا	درس - ۳۰
۶۵	کتاب شفاء	درس - ۳۱
۶۷	صهیونیسم	درس - ۳۲
۶۹	کلیله و دمنه	درس - ۳۳
۷۱	احمد علی گهزاد	درس - ۳۴
۷۳	آخوند خراسانی هروی	درس - ۳۵

معرفی قالب های شعر قسمت اول

غزل: کلمه غزل در اصل به معنای حدیث عشق، عاشقی کردن، و عشق باختن است. در اصطلاح ادبیات پارسی، غزل قالبی از شعر است که در آن مصراع اول و مصراع های زوج آن هم قافیه باشند و حد معمول آن به طور متوسط بین ۵ تا ۱۲ بیت باشد. از آن روی که این گونه شعر بیشتر در بردارنده سخنان عاشقانه بوده است، شاعران پارسی آن را غزل نامیده اند. اما به مرور زمان، و با ورود مفاهیم بلند اخلاقی و معانی دل آویز حکمت و عرفان در شعر پارسی، غزل از صورت پیشین آن با اخلاق و عرفان درهم آمیخته است. از جمله غزل سرایان بلند آوازه در ادبیات عرفانی کهن می توان مولانا بلخی و حافظ را نام برد.

مثنوی: مثنوی در لغت به معنی دوتای است. اشعاری که بر یک وزن خاص باشد، اما هر بیت آن قافیه مستقل داشته باشد، یعنی دو مصراع هر بیت هم قافیه باشند. تعداد ابیات مثنوی محدود نیست. از آنجا یک مثنوی به لحاظ قافیه محدودیت ندارد بیشتر برای موضوعات طولانی به کار می رود. خصوصیات مثنوی باعث شده است که داستان ها اغلب در قالب مثنوی سروده شوند. علاوه بر داستان سرایی، برای هر موضوعی که طولانی باشد هم از مثنوی استفاده می شود. سرودن مثنوی از قرن سوم و چهارم هجری آغاز شده است که از بهترین مثنوی ها می توان به مثنوی مولانا بلخی اشاره کرد. قدیمی ترین مثنوی سروده شده مربوط به رودکی است.

قصیده: قصیده یا چکامه یک قالب شعر (کلاسیک) پارسی است. قصیده که معمولاً بسیار بلند (بیشتر از ۱۴ بیت) است بیشتر برای مدح، ذم، سوگواری، بزم، وصف طبیعت و موعظه سروده می شود. در این نوع شعر مصراع اول با مصراع های زوج هم قافیه است. تفاوت قصیده با غزل در تعداد ابیات و موضوع شعر است. کمی یا زیادی بیت های قصاید بستگی دارد به اهمیت موضوع، قدرت و قوت طبع شاعر و نوع قافیه و اوزان شعری. از همین روست که در دیوان های شاعران قصیده سرا به قصیده های کمتر از بیست بیت یا متجاوز از ۱۷۰ یا ۲۰۰ بیت بر می خوریم. قصیده می تواند بر وزنهای گوناگونی باشد.

قصیده دارای اصطلاحاتی خاص خود است. بیت اول آن مطلع نامیده می شود. به چند بیت ابتدایی قصیده تشبیب، نسیب و یا تغزل گفته می شود که همان نقش مقدمه را ایفا می کند. تخلص به حلقه واسطه میان تغزل و مدح یا تنه اصلی شعر گفته می شود. ابیات پایانی قصیده نیز معمولاً به ثنا و دعا اختصاص دارند. به لحاظ طولانی بودن قصیده و یکسان بودن قوافی، گاه شاعر مجبور به تجدید مطلع می شود. یعنی مصرع اول بیتی در اواسط قصیده با مصرع های زوج هم قافیه می گردد. پس از آن شاعر اجازه دارد که قوافی تکراری با بخش قبلی را در شعر خود استفاده نماید. رودکی سمرقندی و سعدی شیرازی در قصاید سرودن نامدار بودند.

دوبیتی: دوبیتی که در قدیم به فهلویات تعبیر می شده از قالب های ریشه دار شعر پارسی است. دوبیتی شعری یازده هجایی مرکب از چهار مصرع و همه بر یک قافیه است. آوردن قافیه در مصرع سوم اختیاری است. دو بیت وزن تکامل یافته و عروضی شده نوعی از ترانه های دوازده هجایی قدیم خراسان است. دوبیتی با رباعی در وزن متفاوت است.

رباعی: رباعی از کلمه ی رباع به معنی چهارتایی گرفته شده است. رباعی شعری است چهار مصرعی که بر وزن لاحول و لاقوه الابالله سروده می شود. مصراع اول رباعی تقریباً مقدمه ای برای منظور شاعر هستند و حرف اصلی در مصراع چهارم گفته می شود. رباعی در قدیم را از لحاظ موضوع می توان به سه دسته تقسیم کرد که عبارتند از:

- رباعی عاشقانه مانند رباعی های رودکی.

- رباعی صوفیانه مانند رباعی های عطار و مولوی جلال الدین بلخی.

- رباعی فلسفی مانند رباعی های خیام.

ترجیع بند:

ترجیع بند از قالب های شعر پارسی است که از غزل های چند بیتی هم وزن تشکیل شده و برای اتصال این غزل ها به یکدیگر از یک بیت تکراری استفاده می نماید. بیت ترجیع بند با قافیه ای ویژه و لفظ و معنی یکتا تکرار می گردد. این بیت بند ترجیع یا بند برگردان نامیده می شود. به هریک از غزل ها، خانه یا رشته گفته می شود. هر خانه از ۵ تا ۲۵ بیت تشکیل شده است. معروفترین ترجیع بندها از سعدی است. به عبارت دیگر ترجیع بند از چند قطعه شعر تشکیل شده است که هر کدام از این قطعه شعرها دارای قافیه و وزن یکسان هستند و در آخر هر رشته شعر یک بیت یکسان با قافیه ای جداگانه تکرار می شود.

کلمات مترادف

تغزل = غزل سرایی کردن	اتصال = به هم وصل شده	مدح = ستایش	ثنا = صفت	چکامه = شعر، قصیده
نسیب = ابیات آغازین قصیده	مصراع = نیمه از یک بیت یا شعر	فهلویات = اشعار محلی	زوج = جفت	ذم = نکوهش، بدگویی
هجا = سیلاب، کوچکترین واحد زبان	تشبیب = ابیاتی از عشق و جوانی در ابتدای قصیده	حکمت = عرفان، خرد	بزم = جشن	سوگواری = عزاداری
عروضی = عروض، جزء آخر مصراع اول بیت		درهم آمیخته = مخلوط	طبع = خوی	

تمرین - ۱ به سوالات ذیل مطابق درس فوق جواب های صحیح ارایه نمایید.

۱ غزل را در اصطلاح ادبیات پارسی بشکل مختصر تعریف نمایید.

۲ مثنوی را بشکل مختصر تعریف نمایید. سرودن مثنوی از کدام قرن هجری آغاز یافت؟

۳ قصیده را بشکل مختصر تعریف نمایید. قصیده بیشتر از چند بیت می باشد؟

۴ دوبیتی را بشکل مختصر تعریف نمایید. دوبیتی شعر چند هجایی است؟

۵ رباعی را بشکل مختصر تعریف نمایید. دوبیتی با رباعی در چه چیز متفاوت است؟

۶ رباعی از لحاظ موضوعی به چند دسته تقسیم شده است؟ آنها را نام ببرید.

تمرین - ۲ خلاصه درس فوق را به زبان سویدنی در کتابچه خود بنویسید.

تمرین - ۳ تفاوت ها بین قالب های شعر (غزل، مثنوی، قصیده، دوبیتی و رباعی) را بشکل گروهی در صنف بحث نمایید.

تمرین - ۴ معنی کلمات ذیل را به زبان سویدنی بنویسید.

چکامه ذم سوگواری بزم ثنا مدح طبع

تمرین - ۵ چند رباعی معروف از شاعران معاصر افغانستان را توسط اینترنت یا منابع دیگر دریابید و برای همصنفی هایتان معرفی

نمایید.

موزیم ملی افغانستان

موزیم ملی افغانستان برای اولین بار در سال ۱۲۹۷ هجری شمسی در منطقه باغ بالای کابل، برای نگهداری آثار تاریخی تأسیس شد. در سالهای اولیه تأسیس این موزیم را عجایب خانه می نامیدند. فقط بعضی از آثار تاریخی مثل قرآن کریم های خطی، صنایع دستی، آثار برجای مانده از جنگ های دوران استقلال و بعضی کتاب های کمیاب در آن نگهداری می شد. در سال ۱۳۰۳ هجری شمسی موزیم ملی افغانستان از باغ بالا به ارگ کابل منتقل شد و به شکل رسمی توسط شاه امان الله افتتاح شد.

در اولین قانون اساسی افغانستان که در زمان شاه امان الله به تصویب رسید، یک ماده مفصل به حفريات و حفظ آثار تاریخی و تشکیل محلی برای نگهداری آثار تاریخی این کشور اختصاص داده شد. به موجب این قانون، مقرر شد که شعبه حفريات و موزیم زیر نظر وزارت معارف فعالیت کند. از مهم ترین کارهای این شعبه، کشف و حراست از آثار تاریخی و انتقال آنها به موزیم ملی بود. از آنجاییکه دولت افغانستان امکانات و نیروی انسانی لازم را برای کشف آثار باستانی در اختیار نداشت قراردادی به این منظور با دولت فرانسه به امضا رساند. به این ترتیب هیئات فرانسوی به سرپرستی «موسیو فوشه» به افغانستان سفر کرد و در کنار کاوشگران افغانستانی به کشف و شناسایی آثار تاریخی پرداخت. این قرار داد به فرانسوی ها حق می داد که از دو اثر کشف شده مشابه یکی از آنها را به فرانسه انتقال دهند. احمدعلی کُزهاد مورخ و باستان شناس افغانستان یکی از کسانی بود که در کنار کاوشگران خارجی به جستجوی آثار تاریخی می پرداخت که کشف بسیاری از آثار تاریخی افغانستان با تلاش های او انجام گرفت.

در دوره حکومت ظاهر شاه، افغانستان به عضویت سازمان علمی، آموزشی و فرهنگی ملل متحد یعنی یونسکو پذیرفته شد. با توجه به اینکه سرزمین افغانستان از نظر تاریخی مهم و دست نخورده باقی مانده بود، توجه کاوشگران کشورهای مختلف به سوی این کشور جلب شد. در این دوران، بعضی از آثار تاریخی موزیم ملی در فهرست آثار تاریخی یونسکو به ثبت رسید و کاوشگرانی از فرانسه، ایتالیا، آلمان و شوروی سابق، برای کشف آثار تاریخی افغانستان به این کشور سفر کردند. در عهد حکومت داوود و با کشف آثار تاریخی که هر روزه از دل خاک بیرون می آمد و به موزیم ملی در کابل منتقل می شد، این موزیم به یکی از گنجینه های مهم منطقه تبدیل شد.

موزیم کابل در سالهای اخیر در حال بازسازی بوده است. یکی از خصوصیات مهم موزیم ملی افغانستان این بود که تمام آثار به نمایش گذاشته شده در آن از داخل خود این کشور کشف شده بود. بخش مهمی آثار این موزیم را برجسته کاری های مرمرین بودایی، عاج های هندی، آثار سنگی متعلق به ماقبل تاریخ، برنزهای رومی، مسکوکات دوره های مختلف، مجسمه های قبل از میلاد و غیره تشکیل می دهد. آثار تاریخی از دوران صدر اسلام نیز بخش دیگری از موزیم را شکل می دهد که از مهم ترین این آثار می توان به قرآن کوفی به خط عثمان بن عفان خلیفه سوم اسلامی، آیاتی از قرآن به خط امام حسن و نیز به قرآن خط کوفی که در سال ۱۳۳۴ هجری شمسی از شهر غلغله کشف شده بود اشاره کرد. آثار خطی شاعران بزرگ زبان پارسی نیز در موزیم کابل نگهداری می شد. هفت اورنگ عبدالرحمن جامی، هفت پیکر نظامی گنجوی، هشت بهشت و لیلی و مجنون امیر خسرو دهلوی، که همه این آثار در سال ۸۹۹ هجری کتابت و تذهیب شده بودند بخشی از آثار ادبی موزیم را شکل می دهد. بوستان سعدی به خط میرعماد خطاط معروف عهد تیموریان، دیوان میرزا عبدالقادر بیدل، دیوان حافظ به خط میر محمد محسن و چند اثر مهم دیگر نیز از جمله آثار بخش ادبی و هنری موزیم است. از مهم ترین آثار هنری دیگر موزیم ملی افغانستان نیز می توان به آثار مینیاتوری از استاد کمال الدین بهزاد اشاره کرد. با توجه به کثرت آثار کشف شده، علاوه بر کابل در شهرهای هرات، میمنه، غزنی، بلخ و قندهار نیز چند موزیم بوجود آمد که موزیم هرات با بیش از

۴۰۰۰ اثر تاریخی بیشترین آثار را در خود جای داده است.

در دوره دولت کمونیستها در افغانستان، موزیم ملی دوباره به دارالامان کابل منتقل یافت. بعد از فروپاشی حکومت نجیب الله و جنگ های داخلی در کابل به موزیم ملی سخت آسیب رسید. آثار گرانبهای این موزیم توسط افراد بلند پایه حزب خلق و پرچم به کشور های روسیه، پولند و جاهای دیگر به غارت برده شد. در جنگ های داخلی دستبرد های نیز بر موزیم ملی صورت گرفت. بعد از سرنگونی حکومت طالبان و روی کار آمدن دولت انتقالی مجاهدین دوباره به این موزیم توجه صورت گرفت. سید مخدوم رهین وزیر سابق اطلاعات و فرهنگ افغانستان در جمع آوری آثار دزدیده شده افغانستان تلاش های چشمگیری را انجام داد. تلاش های وزارت اطلاعات و فرهنگ دولت مجاهدین با حمایت سازمان یونسکو، تعداد زیادی از آثار غارت شده این کشور را از کشورهای اروپایی بازگرداند.

آسیب =

مسکوکات = مسکوکات

کلمات مترادف

www.kodakan.se - - - SAMPLE - - - www.kodakan.se

۳ در دوره حکومت کی، افغانستان عضویت سازمان علمی، آموزشی و فرهنگی ملل متحد یعنی یونسکو را دریافت کرد؟

۴ مهمترین آثار تاریخی از دوران صدر اسلام در موزیم ملی افغانستان را نام ببرید؟

۵ آثار خطی شاعران بزرگ زبان پارسی را که در موزیم کابل نگهداری می شد نام ببرید؟

۶ بعد از سرنگونی حکومت نجیب، آثار موزیم کشور توسط افراد بلند پایه حزب خلق و پرچم به کدام کشور ها به غارت برده شد؟

www.kodakan.se - - - SAMPLE - - - www.kodakan.se

تمرین - ۵ در مورد موزیم هرات معلومات مفصل را توسط اینترنت یا منابع دیگر دریابید و برای همصنفی هایتان تشریح نمایید.

علم بیان دانشی است که در آن از چگونگی ادا کردن یک معنی به صورت های گوناگون بحث می شود. به تعبیر دیگر علم بیان مجموع قواعدی است که نشان می دهد چگونه می توان از یک معنی با الفاظ گوناگون بهره بُرد. مباحث این دانش، حقیقت، مجاز، تشبیه، استعاره و کنایه است. همانند علم معانی که برای روشن ساختن معانی مختلف کلام الهی در قرآن کریم پدید آمده تا صاحبان فهم از اشارات خداوند جلیل به مفاهیم منظور و نهفته آیات کریمه پی برند و از سردرگمی در ادراک قرآن خلاص گردند. همین مقصود نیز در آثار شاعران و ادیبان انجام می شود. بیان از نظر لغت به معنی گفتار، شرح، تفسیر و توضیح آمده است. علم بیان علمی است که به واسطه آن، یک معنی حاصل در ذهن را می

www.kodakan.se - - - SAMPLE - - - www.kodakan.se

توان به روشهای گوناگون و ترکیبات مختلف بیان کرد که از نظر دلالت بر آن معنی ذهنی از حیث وضوح و خفا، بعضی آشکارتر و بعضی پوشیده تر باشد. در حقیقت علم مزبور، علم به اصول و قواعد کلیه ای است که مراعات آن مُنتج به این نتیجه می شود که هر معنی ذهنی به چند طریق قابل ایراد است. استادان دیگر بلاغت نیز بیان را ایراد معنای واحد به طرق مختلفی می دانند که از نظر دلالت بر آن معنی، بعضی آشکار و بعضی آشکارتر و بعضی پوشیده تر باشد. منظور از روشهای گوناگون کنایه، مجاز، تشبیه، استعاره است، توضیح این که راههای مختلف و شیوه های گوناگون ایراد معنی واحد هم از نظر کُلّی است یعنی به وسیله تشبیه یا استعاره یا مجاز و کنایه،

www.kodakan.se - - - SAMPLE - - - www.kodakan.se

معنای واحدی به طرق مختلف است و هم از نظر جزئی یعنی هر یک از کنایه و مجاز و استعاره و تشبیه خود جداگانه می تواند گونه هایی با دلالت های مختلف نسبت به معنای مقصود ارائه دهد. مثلاً در زبان پارسی در خانه ی فلانی همیشه باز است، یا فلانی در خانه

سنائی غزنوی

ابوالمجد مجدود بن آدم، معروف به سنائی غزنوی، عارف مشهور و شاعر بلند مرتبه زبان پارسی است. ولادتش در اواسط قرن پنجم هجری (اواسط قرن یازدهم میلادی) در غزنی اتفاق افتاد. در آغاز جوانی شاعری درباری و مداح مسعود بن ابراهیم غزنوی و بهرام شاه بن مسعود بود، ولی بعد از اقامت چند ساله وی در خراسان و ملاقات با مشایخ تصوف در او تغییری ایجاد شد و کارش به زهد و انزوا و تأمل در حقایق عرفانی کشید. در این دوره است که او به سرودن قصائد معروف خود در زهد و وعظ، عرفان و ایجاد منظومهای مشهور حدیقه الحقیقه، طریق التحقیق، سیر العباد و کارنامه بلخ و امثال آنها توفیق یافت. نخستین بار قصائد و منظومهای خاصی را به بحث در عادی، و توجه آنان به مسائل مشکل تر بوده و سرودن قصائد طولانی در زهد و وعظ، حکمت و عرفان و اخلاق شده است. از شعرای معاصری وی مسعود سعد سلمان، عثمان مختاری، سید حسن غزنوی، معزی انوری و سوزنی را می توان نام برد.

مهمترین آثار سنایی غزنوی عبارت است از حدیقه الحقیقه و شریعه الطریقه، سیر العباد الی المعاد، دیوان قصاید و غزلیات، عقل نامه، طریق التحقیق، تحریمه القلم، مکاتیب سنائی، کارنامه بلخ و عشق نامه.

جان بی علم تن بمیراند	شاخ بی بار دل بگیراند
علم باشد دلیل نعمت و ناز	خنک آنرا که علم شد دمساز
حجت ایزدست درگردن	خواندن علم و کار ناکردن
آنچه دانسته ای	

www.kodakan.se - - - SAMPLE - - - www.kodakan.se

بکار درآر	پس دگر علم جوی از پی کار
خوی نیکو ترا چو شیر کند	خوی بد عالم از تو سیر کند
با همه خلق روی نیکو دار	خو نکودار و رای چون خو دار

www.kodakan.se - - - SAMPLE - - - www.kodakan.se

دولت محمد زائی افغانستان (۱۸۴۲ - ۱۹۷۴ میلادی)

عبدالرحمن خان هنگام امضاء پیمان ننگین خط دیورند با انگلیس ها

بعد از کور شدن و به قتل رسیدن زمانشاه ابدالی، خاندان سلطنتی ابدالی را فتور فرا گرفت و شاه محمود از تنظیم و اداره مملکت عاجز آمد. سران بارکزائی که وزارت دولت را در دست داشتند در صدد بدست آوردن سلطنت افغانستان گردیدند. در سال ۱۲۳۳ هجری شاه محمود مجبور به

فرار به ولایت هرات گردید، و برادر او شاه شجاع به جانب سند عقب زده شد. شاه محمود در ولایت هرات به پادشاهی کوچکی در آنجا قناعت نمود، که بعد از او پسرش کامران و وزیرش یار

www.kodakan.se - - - SAMPLE - - - www.kodakan.se

محمد خان الکوزائی، پسر وزیر مذکور، شاهزاده یوسف ابدالی به این حکومت کوچک چهل و چند سال دیگر دوام دادند. در سال ۱۲۷۳ هجری سلطان احمد خان بارکزائی به حکومت هرات مُسلط شده و در سال ۱۲۷۹ هجری پسرش شهنواز خان جای او را گرفت. بعد از اغتشاش داخلی افغانستان و فتور امور خانواده سلطنتی ابدالی، رشته امور مملکت به دست برادران وزیر فتح خان مقتول، افتاد. بعد از اینکه طایفه محمدزائی عَلم طُغیان علیه سدوزاییها را بلند کردند، و در سال ۱۲۳۳ هجری قمری (۱۸۱۸ میلادی)، دوست محمدخان، جوانترین پسر رئیس طایفه محمد زائی، حاکم سدوزایی را در حوالی کابل شکست داد، دوست محمد خان زمام امور را در دست گرفت. در آنوقت دو امپراتوری بزرگ روسیه و انگلیس سرگرم پیش روی ها و توسعه قلمرو خویش بودند.

امیر

www.kodakan.se - - - SAMPLE - - - www.kodakan.se

دوست محمد از انگلیس ها درخواست کمک نظامی کرد، وی نخست جواب منفی دریافت کرده و بعد بخاطر منافع کشور خود وی را مشروط وعده همکاری داده که هرگاه انگلیسها در رسیدن به حکومت کابل به وی کمک کنند، او حاضر است که پشاور را به سیکها

اندیشه امپریالیسم و کپیتالیسم

کلمه امپریالیسم که به زبان فرانسوی (Impérialisme) یا نظام سلطه یا امپراتوری طلبی، از واژه قدیمی تر امپراتوری (empire) آمده است. برای واژه امپریالیسم تعاریف گوناگونی وجود دارد که ما در اینجا به مهمترین آنها می پردازیم.

امپریالیسم به نظامی گفته می شود که به دلیل مقاصد اقتصادی یا سیاسی می خواهد از مرزهای ملی و قومی خود تجاوز کند و سرزمین ها و ملتها و اقوام دیگر را زیر سلطه خود درآورد. امپریالیسم سیاستی را گویند که مرام آن بسط نفوذ و قدرت کشور خویش بر کشورهای دیگر باشد. این واژه در مفهوم امروزی به معنای کنترل کشوری از سوی کشور دیگر بکار می رود یعنی فرایند تحمیل اراده کشوری بر کشور دیگر است.

امپریالیسم عنوانی است برای قدرتی یا دولتی که بیرون از

www.kodakan.se - - - SAMPLE - - - www.kodakan.se

حوزه ملی خود به تصرف سرزمین های دیگر پردازد و مردم آن سرزمین ها را به زور وادار به فرمانبرداری از خود کند و از منابع اقتصادی و مالی و انسانی آن ها به سود خود بهره گیرد. امپریالیسم فقط به معنای تصاحب قلمرو ارضی کشورها نیست بلکه به نحو گسترده تری با کسب کنترل سیاسی و اقتصادی بر مردم و اراضی، خواه با نیروی نظامی و خواه با ابزارهای زیرکانه تر، مرتبط است. موضوع امپریالیسم سیاست و شیوه های دولتی است که غالباً با ابزارهای اقتصادی، قدرت و سلطه خود را گسترش می دهد. امروزه استفاده از واژه امپریالیسم با توجه به سوابق تاریخی می تواند برای برخی دارای جنبه تحقیر داشته باشد یا اشاره به خوی استعماری کشوری باشد و گاهی دارای بار منفی است.

کپیتالیسم

www.kodakan.se - - - SAMPLE - - - www.kodakan.se

یا سرمایه داری که به زبان انگلیسی (Capitalism) است، نظام اقتصادی را گویند که در آن پایه های یک سیستم اقتصادی بر روی

عبدالرحمن جامی

نورالدین عبد الرحمن بن احمد بن محمد، معروف به عبدالرحمن جامی و ملقب به خاتم الشعراء، شاعر، موسیقی دان، ادیب و صوفی نامدار قرن نهم قمری است. از طرف پدر نسبش به محمد بن حسن شیبانی، فقیه معروف حنفی قرن دوم قمری می رسد. او در آنزمان به خراسان کوچ کرد و در شهر جام با تخلص دشتی منصب قضاوت یافت و ماندگار شد. عبدالرحمن محمد جامی در سال ۸۱۷ هجری قمری در شهر جام خراسان (ولایت غور) به دنیا آمد.

زمان کودکی و تعلیمات ابتدایی نورالدین عبد الرحمن در قریه در جام (ولایت غور)، که در آن زمان یکی از تبعات ولایت هرات بود در کنار پدرش سپری شد. در حدود سیزده سالگی همراه پدرش به هرات رفت و در آنجا اقامت گزید. در همان جا به تعلیم پرداخت و قسمت عمده زندگی اش نیز در همان جا سپری شد، و از آن

www.kodakan.se - - - SAMPLE - - - www.kodakan.se

زمان به جامی شهرت یافت. وی در شعر ابتدا خود را دشتی تخلص می کرد، سپس آن را به جامی تغییر داد که خود علت آن را تولدش در شهر جام و ارادتش به شیخ الاسلام احمد جام ذکر کرده است. جامی مقدمات ادبیات پارسی و عربی را نزد پدرش آموخت و چون خانواده اش شهر هرات را برای اقامت خود برگزیدند، او نیز فرصت یافت تا در مدرسه نظامیه هرات که از مراکز علمی معتبر آن زمان بود، مشغول به تحصیل شود و علوم متداول زمان خود را همچون صرف و نحو، فقه، اصول، حدیث، قرائت، و تفسیر و منطق، حکمت مشایی، حکمت اشراق، طبیعیات، ریاضیات را به خوبی بیاموزد و از محضر استادانی چون خواجه علی سمرقندی و محمد جاجرمی استفاده کند.

در این

www.kodakan.se - - - SAMPLE - - - www.kodakan.se

دوره بود که جامی با تصوف آشنا و مجذوب آن شد بطوریکه در حلقه مریدان سعدالدین محمد کاشغری نقشبندی درآمد و به تدریج چنان به مقام معنوی خود افزود که بعد از مرگ پیر و مرشدش خلیفه طریقت نقشبندیه گردید. پس از گذشت چند سالی جامی راه

دو شاعر که این قصه را گفته‌اند
به هر جای معروف و ننهفته‌اند

یکی بوالمؤید که از بلخ بود
بدانش همی خویشتن را ستود

نخست او بدین در سخن بافتست
گفتست چون بانگ دریافتست

ابوالمؤید بلخی (قرن ۴ هجری)

ابوالمؤید بلخی شاعر و نویسنده قرن ۴ هجری افغانستان و دوران سامانیان است. او زاده شهر بلخ بوده است. ابوالمؤید بلخی نخستین شاعری است که داستان یوسف و زلیخا را به نظم کشید. ابوالمؤید بلخی آثاری در نظم و نثر پدید آورد که برخی از آنها عبارتند از جایب البلدان، شاهنامه و یوسف و زلیخا.

Härmed informerar vi alla modersmåslärare och elever att det är absolut förbjudet att kopiera den här boken eller andra böcker som tillhör KODAKAN. Vid olagliga kopiering av boken begår DU (som kopierar boken) och din skola ett brott som riskerar er att dömas för brottet intrång i upphovsrätten.

Kära elever använd aldrig kopia av den här boken. Om du får en kopia av boken, informera oss omedelbart.

Tack för samarbetet!

Name: **Dari Book For Grade 12**

Author: **M Jakob Sadri**

First Edition

2021 Stockholm - Sweden

ISBN 978-91-87029-33-2

Education Center for Afghanistan children

www.kodakan.se

info@kodakan.se

Copyright © 2021 by KODAKAN (Education Center for Afghanistan children) and M Jakob Sadri.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in retrieval system or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

Dari Book

For Grade 12

Text & Exercise

Dari Text- & övningsbok

AK - 12

M Jakob Sadri